

MODERN SANATIN İNŞA SÜRECİNDE KAVRAMSAL İMGE YAPISI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Fatih BAŞBUĞ

Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, fbasbug(at)akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7600-273X

Başbuğ, Fatih. "Modern Sanatın İnşa Sürecinde Kavramsal İmge Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme". idil, 75 (2020 Kasım): s. 1642–1649. doi: 10.7816/idil-09-75-01

ÖZ

Resim sanatı, lekeler, çizgiler ve dokular yardımıyla yüze çeşitli imgelerin uygulanmasıyla oluşan bir anlatım biçimidir. Bu ifade tarzı, sanatçı ile dış dünya arasındaki etkileşim diliyle ilgili bir durumdur. Dış dünyaya duyarlı sanatçı, kendi öznel yapısında oluşturduğu metaforik öğeleri kompozisyonunun bir parçası haline getirerek, çizim sanatının çeşitli disiplinlerinin nesnel kurgusunu oluşturmaktadır. Sanat eseri veya ürün olarak adlandırılan bu kavram, üsluplar evreninin sanatçı temsilini yansıtmaktadır. Resim sanatı farklı yüzyıllarda temsil mekanizmasını yenilemiş ve anlatım dilinde çeşitli değişiklikler meydana getirmiştir. Günümüzde sanat, bireysel edimlerin bedenine ve sanatçının karakteristik özelliklerine göre şekillenmektedir. Modernizmi inşa etme süreci, farklılıkların ve ayrışmaların kaçınılmaz olduğu dünya düzenini öven bir yaklaşımdan ziyade barışçıl ve demokratik bir toplum olma idealizminin eksikliğini yansıtmaktadır. Bu nedenle barış, sevgi ve hoşgörü gibi kavramların eksik olduğu ifade edilmekte, böylece bilinçaltında bulunan ve hayal gücüyle beslenen duygusal analizlerin ortaya çıkması kaçınılmaz hale gelmektedir. Filozofların ortaya çıkarmaya çalıştıkları farkındalık aralığı, sanatçılara rehberlik eden fikirleri nesneleştirmiştir. Düşünce merkezli bir üretim sürecine dönüşen modernist sanat felsefesi, sanatçıyla toplumu bir araya getirmeyi başarmıştır. Hemen her sanat dalında kullanılan modernist imge, üsluplara göre değişse de sanatçılar tarafından ele alınmaktadır. Kendi toplumunda karşılığı olmadığı müddetçe üreten sanatçı, aynı düşünceyi kendisinden sonraki çağlara da aktarmış ve uyarısını yapmıştır. Soyut kompozisyonlarda ele alınan kavramlar, yalnızca sanatçının ruhani dünyasının yansıması değil, aynı zamanda iç dünyasının betimlenmesidir. Psikolojik olarak içinde yaşadığı toplumdaki etkilenen sanatçı, çığlıklarını hayal gücünden yola çıkarak forma aktarmış ve imaj farkı şeklinde yeniden ele almıştır. Sanatçıların bir kısmı aktif olarak siyasette yer alırken, bir kısmı olaylara toplumsal açıdan yaklaşmıştır. Sanat eserlerinin ana hatlarını gazete, dergi, çeşitli temsilciler, casuslar, suç, kapitalizm, emperyalizm, gıda maddeleri, askerler, politikacılar, subaylar, öğrenciler, sivil halk ve köylüler gibi farklı kavram ve imgeler oluşturmuştur. Dünyanın farklı yerlerinde ve kamu binalarında sergilenen bu sanat eserleri, geleceğe mesaj ve kodlar gönderen sanat eserleri olarak bilinmektedir. Modernist imge, soyut ve somut kompozisyonlar yaratan sanatçıların ifade dilinin yansımasıdır. Eserlerdeki ortak nokta, derin düşünce, akıl, adalet, barış ve hoşgörünün olduğu bir toplum kurmanın ve hayal gücünün tezahürüdür. Modernist imge, aslında insanların refahı, temiz toplum ve özgür düşünce gibi kavramların görselleştirilmiş ütopyasının simgesel anlayışıdır.

Anahtar Kelimeler: Modern sanat, resim sanatı, kavramsal imge

Makale Bilgisi:

Geliş: 19 Ağustos 2020

Düzeltilme: 15 Ekim 2020

Kabul: 22 Ekim 2020

Giriş

Dış dünyaya duyarlı birey olan sanatçı, kendi öznel yapısında oluşturduğu metaforik unsurları, kompozisyonun parçası durumuna taşırken, resim sanatının çeşitli alternatiflere açık disiplininin nesnel kurgusunu oluşturmaktadır. Adına eser veya ürün denilen bu kavram, biçimler aleminin sanatçı temsiline örneğidir. Buradan hareketle resim sanatı, farklı yüzyıllarda temsil mekanizmasını yenileyerek, anlatım dilinde değişiklik meydana getirmiştir. 15. yüzyılda dini, mitolojik, 16. yüzyılda Antik Yunan ve Roma, 17. yüzyılda simetriye karşıtlık olarak asimetriyi benimseyen, 18. yüzyılda akli, sağduyuyu, hayali, duygusallığı, 19. yüzyılda toplumsal olaylara, doğaya yönelen sanatçılar, 20. yüzyıla gelindiğinde içsel dünyalarını yansıtan eserler üreterek, imge varlığını farklı şekil ve kompozisyonlarda işlemişlerdir. Sanat sorgulanan ve belirli kalıbı olmayan özelliği sayesinde, her kesime hitap eden dinamik bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Bu dinamik kavram bütünü, köklerini mağara resimlerinden itibaren ortaya koysa da her çağın kendi modernizmini yarattığı gerçeğiyle, güncellenerek yüzyıllar boyu süren varlığını yenilemiştir. İnanç sisteminin buna bağlı olarak dini, mitolojik unsurların insan hayatına etkileri, sanatın ilgilendiği imgeler bütünü olarak bir döneme damga vurmuştur. Hangi çağda olursa olsun irdeleyen insan modeli, inanç temellerini sorgularken, imgelerin hayal gücüne kazınan unsurlarını belleğine hapsedmiştir. Sanatçı belleğinde oluşturulan ve dışavurum olarak yansıyan modernizm, sanatçının kendi yaşadığı topluma bakışında dönemsel olarak farklılık gösterse de benzer duyguların ön plana çıktığı bir anlayış modelini oluşturmaktadır. İçinde bulunulan çağda sanat, bireysel hareketler bütünü, sanatçı karakteristik özellikleri özelinde şekillenerek ilerlemektedir. Sanatın belirli dönemlerde insan belleğini canlı tutmak için dini unsurlardan yararlandığı, sanatçının da dinsel konuları bilinçaltına ustaca yerleştirerek, belirli bir görev üstlendiği süreçlerin sanat hayatında varlığını sürdürdüğünü söylemek yanlış değildir. Özellikle Hristiyanlık dini bu noktada en fazla sanat eserine konu olan din olarak sanat tarihine damga vurmuştur.

Hristiyanlık, temelde kendine özgü bir yol olan Yahudiliğin mezhebi olarak başlamıştır. Zamanla Yahudilikten ayrılmasında, eşzamanlı Yunan felsefesinin katkısı bu ayrımı keskinleştirmeye yardımcı olmuş, ataerkil gelişimde Hristiyan inancı ve uygulamasının entelektüel öz-anlayışını farklılaştırmıştır (Rhodes, 2016: 226). Konularını mitolojik anlatım diline yakın seçen sanatçılar, Hristiyanlık dininin öz-anlayışını yansıtırken, halkın bakış açısına göre sembolik unsurları görmezden gelmemişlerdir. Bu sembolik, simgeci bakış açısı, zamanla özellikle sanayi toplumlarının oluşum sürecinde, sanatçının yorum gücüne bağlı olarak konularda farklılaşma ve değişme olarak yeniden biçim kazanmıştır. İmge, iki gerçekliğin yakınlaşmasından doğan imge kavramı (Waldberg, 1999: 333), toplumsal olayları birbirine bağlayan, yakınlaştıran sembolik değerler bütünü olarak kullanılmaktadır. Eserlerinde kendi yaşadığı toplumu eleştiren, mizahi dil kullanan pek çok sanatçı vardır. 16. yüzyılın önemli sanatçılarından Flaman Peter Brueghel, Hollandalı Hieronymus Bosch bu yüzyıla damga vurmuş sanatçılardandır. 18. yüzyılın son yarısında, araştırma ve keşfetme sürecinin endüstri hareketleriyle hız kazanması, insanoğlunun bulunduğu coğrafya dışına taşmasını kolaylaştırmış, bu süreçte Avrupa içlerinde yeni ekonomik kanallar açma gayreti içinde olan devletleri, farklı kültürlerin egemenlik anlayışını taciz eder konuma getirmiştir. 18. yüzyılın Fransa'sında siyasi hamleler, sonuçlarını vererek, Doğu'yu araştırma prensibi icraata koyulmuştur. 1798 yılında Napoleon Bonaparte, yüz otuz dokuz ünlü bilgini beraberinde Mısır seferine götürerek, Hindistan'a giden kısa yol bulma arayışında, bilimin gücünden yararlanmak istemiştir. Bu ilerleme sürecinde yerlilerin düşmanca tutumu karşısında, büyük beyinlerden oluşan bu insan grubunu, oldukça büyük askeri birlik korumuştur. Duvarlarına güneş imgeleri oyulmuş harap tapınak mezarlarının bulunduğu antik kentin yıkıntılarını içeren "El Amarna" adlı yeri ziyaret etmek isteyen grup, burada önemli bulgulara ulaşmıştır (Winston 2016: 149). Piramitlerin görkemiyle karşılaştırıldığında bu kırık taşlar, pek etkileyici olmasa da daha sonra yapılan kazılarda gün yüzüne çıkarılan ve bugün Berlin Müzesi'nde bulunan Nefertiti'nin büstü, bu harabeler arasında bulunmuştur. Nefertiti'nin büstü, sadece Mısır sanatının geldiği noktayı göstermesi açısından değil, bir döneme ışık tutması açısından belge niteliği taşıyan eser olarak tarihe geçmiştir. Kendi yaşadığı dönemin modernist unsurlarını barındıran bu eser, sanatçının ilham kaynağının estetik bütünlükle icrası noktasında, sanatın temel niteliklerine yeni bir bakış açısı getirmiştir. Rengin insan teninin, iri gözlerin tesirli bakışı, modern heykel sanatının sinyallerini vermiştir.

Modern Sanatın İnşa Sürecinde Kavramsal İmge Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme

Yaşanmış son on yıla bakıldığında, ideolojik yapının tüm dünyayı etkilediği görülmektedir. İslami köktencilüğün Ortadoğu'da siyasal alan bulmasıyla birlikte, Üçüncü Dünya ülkelerinde hızla yükselen milliyetçiliğin, emperyalist iktidarlara karşı verdiği mücadele sürecini etkilemiştir. Özellikle Doğu bloku olarak nitelendirilen devletlerin bazıları, yeni Stalinciler olarak betimledikleri muhalefetle güç mücadelesini

sürdürmektedir. Tarihteki en güçlü kapitalist devlet, muhafazakâr Protestanlığın özellikle tehlikeli bir kolu tarafından silinip süpürülmüş durumdadır. Bu dönem boyunca İngiltere, geleneksel olarak, hâkim değerlerinin belirsiz ve bulanık kalmasını tercih eden toplum olduğu halde, siyasi bellekte ideolojik olarak saldırgan rejimle karşı karşıya kalmıştır (Eagleton, 1996: 11-12). Bu rejim tehlikesini 13. yüzyılda ileri süren ünlü İngiliz düşünür Roger Bacon, insanın bilgisizliği noktasında hakikate ulaşmanın zor olacağı tezini öne sürerek, sanatçı-aydın kesime bilgeliği ve erdem faziletlerine sarılmalarının gerekliliğini söylemiştir. Bu çağrılara bariz biçimde uyan sanatçılardan William Hogarth, 18. yüzyılda yaptığı politik karikatürleriyle döneme damgasını vurmuştur. Yaşadığı dönemin ahlaki değerlerini irdeleyen, eleştiren yapısıyla mizahi anlatım biçimi seçen sanatçı, kendi toplumunu en acımasız biçimde eleştirmiştir. 1743 tarihli "Evlilik" tablosunda gayri ahlaki bir konuya değinen sanatçı, soylu ailenin finansal gerekçelerle zorla yaptığı evlilik konusunu işlemiştir. Zengin tüccar, iki zengin ailenin çocukları arasındaki evliliği ayarlamakla görevlendirilmiştir. Ancak evlilik beklenmedik şekilde erken ayrılığa sürüklenmiştir. Evde mutsuz olan erkek, fahişelerle beraber eşini aldatmış, kadınsa başka bir erkekle kocasını aldatmıştır. Böylece ortaya çıkan sonuç, cinayet ve intiharla son bulmuştur. Resimde anlatılmak istenen düşünceyle, kompozisyonda inşa edilen kavramlar bütünü, sanatçının anlatım dili açısından sembolik göndermelerle, imgeye yüklenen anlamları, figüratif resim geleneğiyle kaynaştırmıştır. Bu kaynaştırma, farklı sanatçılarda da görülen kompozisyon düzeninin oluşum sürecinde değişiklik göstererek, yeni yorumlara ulaşan sanat felsefesinin dışavurumudur. Munch'ın "Çılgılık" tablosunda da benzer bir dışavurum söz konusudur. Sanatçı, kendi dışavurumunu kompozisyonun merkezine yerleştirdiği imge üzerinden izleyiciye sunmaktadır.

William Hogarth, Evlilik, 1743, (nationalgallery.org.uk, 2020).

Bu çılgılık, boğazına kılıç takılmışların sessiz çılgılığıdır. Çılgılık atanın içinde bulunduğu mekân, sessizliğin görsel yansıması ve buhranın tıkanıklığıdır (Zizek, 2014:68). Sanatçıların modernizm çizgisinde ele aldıkları konular, toplumsal yansımalarından öteye geçerek sosyolojik olaylarda da kendini gösterirken, sanatçıyı kendi çılgılığının veya haykırışının izleyicide yarattığı etkide burada önemlidir. Günümüz sanat kavramları içinde önemli konuma sahip olan modernizm, sanatın farklı kollarını etkilemesi açısından zenginlik ve refah göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Yaşam tarzının çağa göre modifiye edildiği bu dönemde, aydınlık, gelişim, huzur, politika gibi unsurlar, insanların yaşam biçimlerine göre düzenlenmiştir. Modernizmi, sadece sanatla veya yazın diliyle sınırlandırmak yanlıştır. Kültür, yaşayan canlı bir nesne olarak, günümüz modernizminin parçası konumundadır (Greenberg, 1999: 356). Bu nedenle, seçim ve oy sandıklarından ibaret olan politika konularını değerlendirmek, modernizmi belirli alana hapsedecektir. Oysa sanatçılar, bulabildikleri her konuyu değerlendirerek topluma ucu açık mesajlar vermişlerdir. Bu çalışmalarda aranacak ilk şey, ideolojinin gerçek, doğru ve iyi olduğuna dair temel varsayımlar, inançlar, yani düşünce sisteminin metafiziksel, epistemolojik ve aksiyolojik boyutlarıdır. İkinci düşünce, inanç sisteminin yorumlanmasının kendine özgü biçimidir; metaforlara, sloganlara veya fikirlerini iletmek için belirli söylemlere dayanan çalışmalardır. Pragmatik bileşen, inançların ve tavsiyelerin gerçek ve ampirik araştırmalara dayandırılma derecesini gösterebilir, ancak burada dikkat edilmesi gereken durum, tüm temel inançlar için ampirik garantinin verilemeyeşidir. Sadece bu nedenle (ve diğerleri de var), sanat eğitimi ideolojisi yalnızca bilimsel teori olarak düşünülmemektedir. Ancak, elde edilecek işlerin durumu, beklenen sonuçlar, herhangi bir ideolojinin parçasını oluşturması açısından önemlidir (Smith, 1983: 165). Dolayısıyla sanat eğitimi sıkı disiplin altında almış sanatçılar, ideoloji temelli eserlerinde toplumsal konuları özgün ifade modeliyle anlatırken, sanatın temel yapı taşlarını korumuşlardır. Özellikle Alman dışavurumunda isim yapmış

sanatçılar, Max Beckmann, Otto Mueller, Ernst Ludwig Kirchner, Eric Heckel, Karl Schmidt-Rotluff, Fritz Bleyl gibi sanatçıların eserlerindeki özgün dil görülmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'yla birlikte Amerika, 1930'ların depresyonunu yaşamış birçok sanatçının, sol ideolojik ifade biçimleriyle kendine yeni bir rol haritası belirlemiştir. Bu nedenle Roosevelt'in Federal Sanat Projesi, çok sayıda insanın çalışması için üretilen büyük çaplı duvar resmi projesi olarak tarihe geçmiştir. Temel aldığı metod, Sovyet Sosyalist Gerçekçi tarzıdır. Proje kapsamında, bazı sanatçılara müstakil atölyeler verilerek daha rahat çalışabilecekleri ortam yaratılmıştır. Bu ressamın arasında, avangard olarak isimlendirilen Pollock, Mark Rothko ve Arshile Gorky gibi sanatçılar bulunmaktadır. Bu proje New York merkezli (Hopkins, 2000: 6-7) bir sanat yapısı haline gelerek MOMA Müzesi'ne dönüşmüştür. Zamanla MOMA müzesi, ülkelerinden politik sebeplerle ayrılan sanatçıların iletişim merkezi haline gelerek, yeni arayışlara ve çıkışlara ev sahipliği yapmıştır. Burada üretilen eserlerde, özgürlükçü ve demokrat yapı kendini hissettirmekte, sanatın farklı disiplinlerinden gelen sanatçıları aynı görüş doğrultusunda birleştirmektedir.

Kuzey Avrupalı sanatçı Karel Appel'in dışavurum çalışmaları bu anlamda önemli örneklerden biri olarak görülmektedir. Yapıtlarında betimsel öğeleri korumakla birlikte, çağdaş Amerikan soyutlama anlayışını yoğun biçimde kullanmıştır. Appel'in resimlerinde kalın boya katmanları, sert fırça darbeleri ve kaba, basite indirgenmiş figürler dikkat çekmektedir (Anonim, 2001: 11). Sanatçı, içinde bulunduğu yüzyılda, renkleriyle deforme ettiği figürleri, Rönesans sanatçısının düşünce dünyasında yarattığı gibi koyu bir fon önünde izleyiciye sunarken, anlatım dili açısından farklı metaforik imgesel düzlemler bütünü olarak yan yana getirmektedir. Felsefe aynı, kurallar, anlatım dili farklıdır. Gerçekçi, yansıtmacı anlatım dili, yerini sanatçının karakteristik anlatım diline bırakmıştır. Sanatçı, sanat eseri ve izleyicinin yanına getirebilecek önemli kavramlardan biri de devlet kavramıdır. Devlet sanat ilişkisi, sanatın her dönemi için etkileyici konumda olmuştur.

Karel Appel, *Hip Hip Hooray*, 1949, tüyb, 82x129 cm, Tate Gallery London, (Anonim, 2001: 11).

Sanat özgürlüğünün veya özgür sanat ifadesinin, devlet-sanat ilişkisi açısından önemi büyüktür. Ancak yaratıcılık ve ifade genişliğine göre devletin varlık gücünün otoriter kimliğiyle çatışmasına göre kaçınılmaz bir gerçek olarak da düşünülebilir. Dünyadaki bazı otoriter devletler, sanatın ifade biçimini daha özgür bir ortama yaymak adı altında, yasal düzenlemeler meydana getirerek, devletin ideolojisi doğrultusunda sanatı sınırlandırma gayteri içinde olmuşlardır. Sınırlandırma hareketi, devlet gücünü ve yetkisini kullanarak, sanatçıyı topluma dönük eser üretme alanına zorlamıştır. Sanat doğası gereği, dönemsel olarak incelendiğinde toplumla, devletle, milletle çatışan süreçleri zaman zaman yaşamıştır. Sanatçı, başkaldıran birey olarak kendi toplumuna eleştirel bakış açısıyla yaklaşarak, kitleleri etkileyen boyutlara ulaşmıştır (Bingöl, 2011:93). Sanatçının destekçisi, halkın koruyucusu olan devlet, zaman zaman aykırı evlatlarını cezalandırmış, kısıtlamıştır. Buna rağmen pek çok sanatçı bu yoldan dönmeyerek eleştirel dillerinin boyutlarını keskinleştirmiş, devlet, toplum, inanç gibi kavramları sorgulamış, hatta beraber kullanarak eserlerine taşımıştır. Bu kavramları, bir arada kullanan sanatçılardan biri de Guttuso'dur.

Guttuso'ya göre, Çarmıha Gerilme tablosu ideolojik bir tartışmayı tasvir etmektedir. İtalya'da 20. yüzyılda

yaşanan gerçekçi resimle, soyut resim arasındaki tartışmaya katılan sanatçı, bu tartışmaları siyasi tartışmalara benzetmiştir. Bu dönemde özellikle 2. Dünya Savaşı esnasında sanatçılar arasında sanat açısından olduğu gibi siyasi açıdan da farklılıklar oluşmuştur. Savaş öncesinde Barok sanat alt yapısının kullandığı stilist tarzı benimseyen bazı sanatçılar, Picasso'nun önderliğinde ilerleyen modernist tarz ve Kübizme mesafeli durmuşlardır (Hopkins, 2000: 13). Renato Guttuso'nun "Tartışma" isimli eseri bu dönemde yapılan tartışmaları anlatan eser olarak ortaya çıkmıştır. Politik kimliğiyle adından söz ettiren Guttuso, modernist tarz ve kompozisyon yapısıyla, gündelik politikaları tartışan sanatçılara eserinde yer vermiştir. Çeşitli gazete kupürleri tablonun yüzeyine yapıştırılarak konu kolajlarla desteklenmiştir. Kimileri hararetle tartışmalara katılırken kimileri, gazeteden haberleri takip etmektedir.

Renato Guttuso, Çarmıha Gerilme, 1941, tüybu, 200x200cm, Galleria Nazionale d'Arte Moderna e Contemporanea, Rome, (Anonim, 2001: 181).

1970'lerden sonra politik ve entelektüel eleştiri, cinsiyet, etnik kimlik, cinsel yönelim, bölgesel yerleşim, yaş veya engellilik sorunlarını temel alan yeni formlar ve kavramlar üretme çabası, sanatın temel çıkış noktasını oluşturması bakımından önem kazanmıştır (Harris, 2013: 42). 20. yüzyıl Fransız resim sanatının önemli temsilcilerinden Fougeron, "Atlantik Medeniyeti" adını verdiği çalışmasında kompozisyonun her yanına yerleştirdiği metaforik imgeleriyle, anti Amerikancı bir yaklaşım biçimi göstermiştir. Kolaj benzeri boyama şekli dikkati çekmektedir. Kaide üzerinde oturan elektrikli sandalyede, Sovyetler Birliği adına casusluk yapmakla suçlanan Ethel ve Julius Rosenberg çiftinin ABD'de elektrikli sandalyede infazlarına gönderme yapılmaktadır. Kompozisyon öğelerinde pornografik dergi, arabalar, askerler, tabut gibi sembolik imgeler, Kapitalizmin çöküşüne, emperyalizmin saldırganlığına işaret etmektedir (Hopkins, 2000: 14). Yönetim anlayışının, yürütme mekanizmasının işleyişinde görülen olumsuz davranışların sanatçı tarafından ele alınması normaldir. Bu davranışsal eylem, sanatçılarda sıkça görülen ve modern dünyanın alıştığı bir hareket olarak değerlendirilmektedir. Nicole Eisenman'ın 2009 tarihli "Sefaletin Zaferi" adlı çalışmasında, birbiriyle uyumsuz karakterler dikkati çekmektedir. Resimde bulunan eşyalar, nesnelere karmaşık kompozisyon düzeni içinde izleyiciye sunulmuştur. Kompozisyondaki figürlerde stilizasyon, natüralist resim anlayışıyla birlikte aktarılmaktadır (Wilson, 2015: 126). Eisenman, çağının Bruegel'i havasında ele aldığı kompozisyonda, esprili ve kıvrak bir zekâ ürünü olarak figürlerine, metaforik anlamlar yükleyerek izleyiciyi farklı zaman dilimlerine götürmektedir. Sağ alt köşede Bruegel'in "Körün Kıssası" isimli tablosuna atıfta bulunulmuş, simgeci figürleriyle yaşadığı topluma eleştirel bakış açısıyla yaklaşmıştır. Resminin her köşesine yayılmış yoksulluk kendini hissettiren, umutsuzluk, yıkılmışlık figürlerin yüzünde betimlenmiştir.

Nicole Eisenman "Sefaletin Zaferi", 2009, 165,1x208,3 cm, (Wilson, 2015: 127).

Fransa'da uzun yıllar yaşayan İspanyol sanatçı Pablo Picasso'da birçok resminde politik imgelere yer vermiştir. Özellikle "Kore'de Katliam" konulu eseriyle, ABD'nin Kore Savaşı'na müdahalesini eleştirmiştir. Bu tabloda 1950 yılında Sinchon Katliamı olarak bilinen ve belirsiz sayıda Güney Koreli mültecinin Amerikan kuvvetleri tarafından katledilmesi konu edilmiştir. Ancak sanatçı, kompozisyon anlamında politik eleştirel dili kullanırken, herhangi bir ülkeye veya halka göndermede bulunmayarak, sanatın evrensel normları üzerinden eleştirel dilini ortaya koymuştur. Savaş, sivillere zarar veren, diplomasinin kesildiği anda ortaya çıkan yıkım süreci olarak resmedilmiştir.

Pablo Picasso, "Kore'de Katliam", Valauri, 1951, 110 x 210 cm. (blogmuseupicassobcn.org, 2020).

Sanat dünyasının modernizmi inşa süreci, farklılıkların ve ayrışmaların kaçınılmaz olduğu bir dünya düzenini öven yaklaşım biçiminden ziyade barışçıl, demokratik bir toplum olma idealinin özlemine yansımaktadır. Bu sebeple sanatçıların eserlerinde, barış, sevgi, hoşgörü kavramlarına duyulan özlem dile getirilirken, bilinç altında bulunan ve hayal gücüyle beslenen duygusal analizlerin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur. Felsefecilerin yoğun biçimde kavramları karıştırarak ortaya çıkarmaya çalıştığı bilinç düzlemi, sanatçılara rehberlik edecek fikirleri somutlaştırmıştır. Nietzsche'nin bilinçdışı düşünme teorisi, hayal gücü, yorumlama ve analogik düşünmeyi içermektedir. Bilinçsiz düşünme, düşünce sürecinin sözdizimsel özelliklerini oluşturmaktadır. Nietzsche, bilinçli düşünmenin kelimelerde yer aldığı iddia ederek, zihnin kavramsallaştırma noktasında önemine işaret etmektedir (Fowles, 2019: 20). Bu kavramsallaştırma, günümüz sanatçısının başvurduğu kaynaklardan biri olarak felsefecilere yönelimi artıran unsurlardan biri olmuştur.

Sonuç

Düşünce merkezli bir üretim sürecine evrilen modernist sanat felsefesi, sanatçıyı ve toplumu aynı çizgide buluşturmayı başarmıştır. Sanatın hemen her dalında kullanılan modernist imge konusu, üslup açısından farklılık gösterse de her dönemde benzer özelliklerle sanatçılar tarafından ele alınmıştır. Kendi toplumunda karşılık bulduğu sürece üreten sanatçı, eserleriyle yalnızca yaşadığı çağa değil, kendisinden sonraki çağlara da aynı düşünceyi taşımış, uyarısını yapmıştır. Lekeseli, soyut kompozisyonlarda ele alınan kavramlar, sadece sanatçının ruhsal dünyasının bir yansıması değil, aynı zamanda iç dünyanın betimlemesidir. Yaşadığı toplumdan ruhsal anlamda etkilenen sanatçı, içindeki çığılığı hayal gücüne dayalı olarak forma dönüştürmüş, imge farklılığı biçiminde yeniden ele almıştır. Sanatçıların bazıları siyaset sahnesinde aktif rol alırken, bazılarıysa halk

penceresinden olaylara yaklaşmıştır. Gazete kağıtları, dergiler, çeşitli meslek temsilcileri, casuslar, suç, kapitalizm, emperyalizm, gıda maddeleri, askerler, politikacılar, memurlar, öğrenciler, sivil halk, köylüler gibi farklı kavramlar ve imgeler, eserlerin ana hatlarını oluşturmuştur. Bugün dünyanın farklı müzelerinde, kamu binalarında sergilenen bu eserler, geleceğe mesaj ve kodlar veren sanat eserleri olarak anılmaktadır. Modernist imge, soyut veya somut kompozisyonlar meydana getiren sanatçıların ifade dilinin yansımaları oluşturmaktadır. Eserlerdeki ortak nokta, bakış açısını genişletmeyi, derin düşünceyi ve aklın, adaletin, barışın, hoşgörünün olduğu demokrat toplum kurma hayalinin tezahürüdür. Modernist imge, esasında halkın refahı, temiz toplum, özgür düşünce gibi kavramların görselleştirilmiş ütopyasının simgesi anlayışıdır.

Kaynaklar

- Anonim. *The 20th-Century Art Book*, Hong Kong: Phaidon Press Limited, 2001.
- Bingöl, Bilge. *Sanat Özgürlüğü*, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(2), 92-139, 2011.
- Eagleton, Terry. *İdeoloji*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1996.
- Fowles, Christopher. Nietzsche on conscious and unconscious thought, *Inquiry*, 62:1, 1-22, 2019.
- Greenberg, Clement. *Modernist Resim, Modernizmin Serüveni* (Hazırlayan: Enis Batur), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1999.
- Harris, Jonathan. *Yeni Sanat Tarihi Eleştirel Bir Giriş*, İstanbul: Sel Yayıncılık, 2013.
- Hopkins, David. *After Modern Art 1945-2000*, New York: Oxford University Press, 2000.
- Rhodes, Michael Craig. Philosophy, theology and patristic thought, *International Journal of Philosophy and Theology*, 77:4-5, 219-236, 2016.
- Smith, Ralph A. Ideologies, Art Education, and Philosophical Research, *Studies in Art Education*, Vol. 24, No. 3, 164-168, 1983.
- Waldberg, Patrick. *Metafiziğin Gerçeküstüçülüğe Etkisi, Modernizmin Serüveni* (Hazırlayan: Enis Batur), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1999.
- Wilson, Michael. *Çağdaş Sanat Nasıl Okunur 21. Yüzyıl Sanatını Yaşamak*, İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 2015.
- Winston, Robert. *Tanrının Öyküsü*, İstanbul: Say Yayınları, 2016.
- Zizek, Slavoj. *Sanat Konuşan Kafalar*, İstanbul: Encore Yayınları, 2014.

İnternet Kaynakları

- <http://www.blogmuseupicassobcn.org/2020/01/massacre-in-korea-the-guernica-of-the-cold-war/?lang=en> (Erişim tarihi: 10.08.2020).
- <https://www.nationalgallery.org.uk/paintings/william-hogarth-marriage-a-la-mode-1-the-marriage-settlement> (Erişim tarihi: 31.08.2020).

AN EVALUATION ON CONCEPTUAL IMAGE STRUCTURE IN THE BUILDING PROCESS OF MODERN ART

Fatih Başbuğ

ABSTRACT

The art of painting is a style of expression that is formed by applying various images on the surface with the help of spots, lines and textures. This style of expression is about the interaction between the artist and the outer world. The artist who is sensitive to the outer world, makes the metaphorical items, that he/she created in his/her own subjective structure, a part of his/her composition and creates the objective construct of the various disciplines of the art of drawing. This concept that is called the work of art or the product, reflects the artist representation of the universe of styles that is reflects. From this point of view, the art of painting renewed the representation mechanism in different centuries and made a change in the expression language. In the current age, art proceeds specific to body of individual acts and the characteristic features of the artist. The process of building modernism reflects missing the idealism of being a peaceful and democratic society rather than an approach that praises the world order where the differences and the dissociations are inevitable. For this reason, missing the concepts such as peace, love and tolerance is expressed so the emergence of emotional analyses that is in the subconscious and is fed with imagination becomes inevitable. The range of awareness that the philosophers try to reveal objectified the ideas that guide the artists. The modernist philosophy of art that evolved into a thought centered production process, succeeded in bringing together the artist and the society. The modernist image that is used in almost every branch of art, is dealt by the artists in every period although the styles vary. The artist who produces as long as he/she has something in return in his/her own society, transferred the same thought to the ages after him/her and made his/her warning. The concepts that are handled in abstract compositions is not only the reflection of the artist's spiritual world but also the description of his/her inner world. The artist who is affected by the society he /she lives in psychologically, transferred his/her scream into the form based on his imagination, and rehandled in the form of image difference. While some of the artists took part in politics actively, some of them approached the events from the point of the view of the society. Different concepts and images such as newspapers, magazines, various occupation representatives, spies, crime, capitalism, imperialism, food items, soldiers, politicians, officers, students, civil public and peasants formed the outlines of the works of art. These works of art that are exhibited in different parts of the world and in the public buildings are known as works of art that give messages and codes to the future. Modernist image forms the reflection of the expression language of the artists who create abstract and concrete compositions. The common point in the works is the manifestation of broadening the viewpoint and the imagination of founding a society where there is deep thought, mind, justice, peace and tolerance. Modernist image is in fact the symbolist understanding of visualised utopia of the concepts such as prosperity of people, clean society and free thought.

Keywords: Modern art, painting art, conceptual image